

Evert-Jan Quak

MIJNBOUW IN GUATEMALA

Kleine boeren tegen de Wereldbank

Met geld van de Wereldbank graaft het Canadese mijnbouwbedrijf Goldcorp sinds november 2005 in Guatemala de voor de Maya's heilige berg San Miguel Ixtahuacán af. Volgens maatschappelijke organisaties en omwonenden houdt de bank zich niet aan de eigen regels.

Langs de stoffige weg die hoog in de bergen van het westelijk gelegen departement San Marcos naar het dorpje Sipacapa loopt, bestiert Elida López Tojil een klein winkeltje met eethuis. Het is een strategische plek op de route naar de Marlingoudmijn. Toch heeft López Tojil voor de mijn geen goed woord over. 'De goudmijn veroorzaakt alleen problemen. We profiteren er niet van.' Het grootste probleem is de waterhuishouding. 'We hebben sinds de mijnbouwactiviteiten begonnen een groot tekort aan schoon water om onze maïs, bonen en groenten te telen,' legt ze uit. De Marlin-mijn verbruikt ongeveer 250 duizend liter water per uur, terwijl een boerenfamilie zestig liter per dag nodig heeft. López Tojil: 'Het beetje water dát er nog stroomt, is vervuild. Daardoor komen onze landbouwgronden in gevaar. Ik maak me grote zorgen over de toekomst van ons rurale bestaan zoals we dat hier na jaren van strijd hebben weten op te bouwen.'

De boeren in deze streek van Guatemala leven in grote armoede en hebben het zwaar te verduren gehad tijdens de burgeroorlog (1960-1996). Na de jaren van repressie dachten de *campesinos* met hun stukje landbouwgrond aan een nieuwe toekomst te kunnen beginnen. Maar die toekomst ziet er nu slecht uit, legt López Tojil uit. 'De rust en ontwikkeling van onze gemeenschap loopt gevaar. We zijn veel tijd kwijt aan de organisatie van ons verzet tegen de mijnbouwactiviteiten, terwijl we die tijd beter kunnen besteden aan de ontwikkeling van onze gemeenschap.'

SOCIALE PROGRAMMA'S

Buiten het dorpje staat een groot bord. 'Gemeenschap en bedrijfsleven werken hier gezamenlijk aan ontwikkeling.' De vervolgttekst luidt: 'De mijntechnieken beschermen de gezondheid en

het milieu en stimuleren de ontwikkeling van San Marcos.' Ook de World Bank Group, die het Marlin project via de International Finance Corporation (IFC) met 45 miljoen dollar steunde, schrijft in haar 'Implementation of the Management Response to Extractive Industries Review' van 17 januari 2007, lovend over de mijn. Het [project, red.] 'heeft meer dan 1.000 banen gecreëerd. 70 procent daarvan komt voor rekening van de lokale bevolking. In 2005 betaalde de mijn 9 miljoen dollar aan lonen die direct ten goede kwam aan de Guatemalteken, inclusief 4 miljoen die naar de lokale inheemse bevolking ging.' Verder schrijft de Wereldbank dat meer dan 6,2 miljoen dollar aan goederen en diensten in de directe omgeving in San Miguel en Sipacapa is uitgegeven. Het bedrijf heeft meer dan 2,6 miljoen dollar uitgegeven aan sociale programma's en heeft de Fundacion Sierra Madre opgericht om sociale programma's uit te voeren. Tevens heeft de Marlin-mijn volgens de Wereldbank in 2005 7 miljoen dollar aan belastingen en royalty's betaald.

BLOKKADE

Over het protest van de lokale bevolking is het rapport duidelijk. 'De situatie is het afgelopen jaar rustig geworden dankzij het fonds en zijn sociale programma.' Het rapport meldt zelfs dat de Marlin-mijn van de Latijns Amerikaanse Mijnbouw Organisatie (OLAMI) een prijs heeft gewonnen als meest innovatieve onderneming om mijnbouwactiviteiten te integreren met lokale gemeenschappen.

Wie heeft nu gelijk? In het dorp Sipacapa, snappen ze niet waar de Wereldbank het over heeft. 'Het zijn pure leugens,' zegt Mario Tema, die officieel het woord voert namens de gemeenschap

in Sipacapa. Er is volgens hem geen sprake van dat de rust is wedergekeerd. Van 10 tot 22 januari hebben verschillende dorpen in de gemeente San Miguel Ixtahuacán, die ook aan de Marlin-mijn grenst, alle wegen richting de mijn geblokkeerd. De blokkade was gericht tegen de uitbreidingsplannen van de mijn en tegen de milieuschade. Montana, de naam waaronder het mijnbouwbedrijf van het Canadese Goldcorp in Guatemala staat geregistreerd, wilde niet onderhandelen over een hogere compensatie voor de grondrechten. De onderneming betaalde onlangs wel 40 duizend quetzales (ongeveer vierduizend euro) voor eenzelfde hoeveelheid grond waar de boeren tussen 1999 en 2003 nog maar 4.000 quetzales voor kregen.

En, zo weet Tema te vertellen, die grond werd toen onder valse voorwaarden gekocht. 'Niemand wist dat hier een goudmijn kwam die met miljoenen aan winst in onze gemeenten zou gaan

Tegenstanders van de mijn richten hun pijlen vooral op de nationale politiek

Piet den Blanken / HH

'Het leven is meer waard dan goud'

Goldcorp is in Guatemala de grootste belastingbetaler aller tijden

opereren. Opeens kwamen de vrachtwagens en begonnen de mijnactiviteiten. Toen we merkten wat de plannen waren, was het te laat om het nog tegen te houden. Het was een onderonsje tussen de nationale overheid en het mijnbouwbedrijf, waarbij de mening van de bevolking, zoals gebruikelijk in Guatemala, niet meetelde.'

Via bemiddeling van de Procuraduría de Derechos Humanos, de ombudsman van de mensenrechten in Guatemala, kwam er een einde aan de blokkade nadat Montana had toegezegd om de tafel te gaan zitten met de actievoerders. Bij het schrijven van dit artikel had die dialoog nog niet plaatsgevonden. Ook was nog geen datum bekend waarop dit zou moeten gebeuren.

GOEDE HARMONIE

Vanuit Washington DC laat woordvoerder Hannfried von Hindenburg weten dat de IFC het protest van de lokale bevolking kent, maar dat er volgens alle regels van de Wereldbank is gehandeld en terecht een lening is afgegeven. Er is volgens hem sprake van een 'duurzame economische impuls' voor Guatemala. 'Onze experts zijn vele malen in San Miguel en Sipacapa geweest om te rapporteren over de situatie. Hun bevindingen zijn steeds geweest dat de Marlin-mijn goed functioneert, in goede harmonie met de directe omgeving.' Er is volgens hem wel een verschil tussen San Miguel waar de bevolking 'overwegend positief' staat tegenover de mijn en Sipacapa dat tegen de mijn is.

Hoe het kan dat inwoners van San Miguel onlangs massaal de wegen blokkeerden, terwijl de Wereldbank positief is, kan Von Hindenburg niet zeggen. 'Daar moet je Montana maar naar vragen.' Die verwijzing naar het mijnbouwbedrijf geeft hij ook als wordt gevraagd hoe duurzame economi-

sche groei voor de lokale bevolking, zich verhoudt met de verhalen van de omwonenden dat ze werken zonder contracten.

Volgens Mario Tema laat dit zien dat de Wereldbank niet weet wat er precies gebeurt nabij de Marlin-mijn. De regels die de bank zelf stelt voor duurzaamheid, worden niet nageleefd, zegt hij. Overigens vindt Tema dat niet het belangrijkste. De tegenstanders richten hun pijlen vooral op de nationale politiek. Anderhalf jaar geleden schreef de gemeente Sipacapa officieel een volksraadpleging uit om de bevolking te vragen of ze voor of tegen de goudmijn zijn. Elf van de dertien dorpjes hebben tegengestemd. Eén dorpje heeft zich van stemming onthouden en het andere heeft voor gestemd. Volgens Tema omdat er politieke druk op hen was uitgeoefend omdat ze dicht bij de mijn liggen.

Hij vervolgt: 'In Guatemala zijn goede wetten voor decentralisatie en participatie. Tevens staat in de grondwet dat de overheid altijd als eerste moet opkomen voor de bevolking boven andere belangen. Maar in werkelijkheid stellen die wetten niets voor. Wij proberen met het referendum de regering onder druk te zetten de wet uit te voeren.' Sipacapa is ook naar het hooggerechtshof gestapt. Tot op heden wacht de gemeente af. Al anderhalf jaar lang. 'Het gerechtshof zegt wel te onderzoeken wat de waarde van ons referendum is, maar van een uitspraak komt het niet', zegt Tema. Succes is dus niet geboekt. Wel heeft Sipacapa met zijn volksraadpleging een debat losgemaakt en een precedent geschapen voor andere gemeenten. Er wordt nu vanuit diverse dorpen in San Marcos, zoals in Comitancillo en Concepción Tutuapa, druk uitgeoefend op de lokale autoriteiten om een geldig referendum tegen mijnbouw uit te schrijven. Tema is trots dat Sipacapa een trend heeft gezet en hoopt dat de verschillende volksraadplegingen druk zullen uitoefenen op de nationale overheid om de letter van de wet toe te passen.

In een interview met de Canadese website The Tyee zegt Jeff Wilhoit, president van mijnheer Goldcorp, over het referendum dat het 'Goldcorps perspectief is dat we de wet in acht nemen zoals die is gedefinieerd door het Hof en de regering van Guatemala.' Hij laat tegelijk weten dat president Oscar Berger van Guatemala heeft opge-

merkt dat Goldcorp in Guatemala de grootste belastingbetaler aller tijden is.

ZWARE METALEN

Vervuiling is een andere zorg. Montana zegt dat het de rivieren niet vervuult. Een laboratorium in Canada onderzoekt toegezonden watermonsters. 'Het onderzoek is onafhankelijk, maar de monsters worden door Montana zelf genomen. Die kunnen het makkelijk manipuleren', zegt Vinicio López, die vanuit de stad San Marcos via de Comisión Pastoral Paz y Ecología het verzet tegen de mijnen coördineert.

Uit onderzoek van november vorig jaar van milieuoorganisatie Colectivo Madre Selva blijkt dat de rivieren rond de Marlin-mijn zware metalen bevatten, maar nog net niet de limiet overschrijden. Wel worden de door de Wereldbank opgestelde grenzen overschreden voor koper, aluminium en mangaan.

Flaviano Bianchini is de schrijver van het rapport. Zoals in Guatemala na kritiek op de autoriteiten niet ongewoon is, wordt hij sinds het uitkomen van de studie continu bedreigd. Dat gaat zover dat Amnesty International een campagne is begonnen om zijn veiligheid te garanderen.

Vinicio López: 'Wij willen daarom een laboratorium oprichten dat internationaal wordt erkend als onafhankelijk en dat de rivieren continu gaat monitoren op vervuiling. Helaas hebben we in Sipacapa geen nulmeting gedaan, maar we hopen zo snel mogelijk van start te kunnen gaan om sterk te staan in onze bewijsvoering tegen de mijnbouw.' Het laboratorium zou ook voor andere mijnactiviteiten in Guatemala gebruikt kunnen worden, zodat daar wel nulmetingen gedaan kunnen worden.

Belangrijk, volgens López. De problemen rond Sipacapa staan niet op zich. Er zijn al tweehonderd mijnconcessies afgegeven, terwijl de overheid niet de middelen heeft om de milieugevaren in te dammen. Elida López Tojil reageert vanuit haar winkeltje eenvoudig doch krachtig: 'Het leven is meer waard dan goud.' <<

www.goldcorp.com/gold_projects/marlin/reports/
www.ifc.org
www.resistencia-mineria.org